



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

caput decimum secundum. H[er]etici in Polonia omnis dignitatis
exsortes. Ibidem varia sectarum inveniuntur genera. Iacobus Palaeologus
Dominicanus haereseos damnatur & punitur.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

Christi sponsam iniurias ei omisit, verba commutare religioni mihi duxi. At Prædicans frustra loqui conatus, quum ne gr̃y quidem proferre posset, demisso capite totus pudore perfusus inde se proripuit, omnibus hoc miraculo obstupefactus. Illi tamen eidem, muto quidem, nihilo tamen minus astuto diabolo color non desuit, quo hanc Prædicantis infamiam palliaret, ut magica artis factum esse dicitur. à qua tamen suspicione Gorscium (id enim nomen erat sacerdotis) visa simplicitas atque innocentia facile vindicabat. Palatinus vero miraculo hoc obstupefactus, in se radiens, errore, in quo eductus fuerat, abiurato, unã cum familia sua ad Catholicam Ecclesiam est reversus. Et in ea constanter perseveravit: quem Pibracus nostrorum ob singularem eruditionem & eloquentiam quam armorum usum & rei bellicæ peritiam maiorem in modum laudare est solitus. Idem hæretico cuidam presbytero euenisse Georgius Turonensis testatur, qui cum Catholico in eadem mensa cibum capiebat, cumque irrides, mirabiliter eidem fuit conuersus. Ecce tibi veræ Ecclesiæ & legitimæ vocationis sigilla, quæ in notha illa & spuria Ecclesia frustra queras. At præstigijs esse & magicas artes dicitis. Idem Iudæi de Salvatore nostro dæmonia eijciete & mortuos resuscitante dixerunt. Eadem arte S. Petrus maligno spiritui, qui Simonem illum magum in aëre ferebat, vires ademit. Et quondam, quæso, miraculum in S. scriptura similia Iudæorum conuitia, & calumnias effugere potuit? Sed ite vos, si placeat, & magicas artes in subsidium accersite. Agite, vestro Matre vnum nobis producite miraculum, quo sacerdotibus nostris vocationem vestrã legitimam esse negantibus, os ocludatis. Quid cessatis (quin extrema potius tentatis (qui tot facinorosa tentatis) quam ut hanc calumniam, ut vos dicitis, inultam sinatis. Ite vos Prædicantes, & digitos vestros in os dæmoniacorum inserite, ut sacerdotes nostri faciunt. Periculum facite, an illatos eos sitis rursus extracturi, Equidem cum Erasmo potius crediderim, si vestras omnes vires conferatis, ne claudicantem quidem equum vos sanare posse. Sed ad institutum redeo, à quo Palatini huius ad Catholicam fidem conuersi historia nos paululum abduxit.

HÆRETICI IN POLONIA OMNIS dignitatis exsortes. Ibidem varia sectarum inueniuntur genera. Iacobus Palæologus Dominicanus hæreses damnatur & punitur.

CAPUT XII.

ARGUMENTUM.

- I. In Polonia hæretici, regni Senatores esse non possunt.
- II. Carinabris Hofius Catholicum cum hæretico colloquia frustra impedire conatur.
- III. Diaboli miraculum, in Ansterimarij cuiusdam corpus ingressi.
- IV. De Andrea Duditbio Episcopo Quinqueeclesiensi.
- V. De Iacobo Paleologo, eiusque vita & morte.
- VI. De Lutheranis, Anabaptistis, Calixtinis. & alijs hæreticis qui in Polonia stabantur.

LEx omnibus sectis quæ in Polonia & Sarmaticis vigent regionibus, Trinitariorum præcipua fere est, quæ unã cum Græcanica non Poloniam tantum utramque, sed Lithuaniam etiam, Russiam & Volhiniam occupauit. Horum Metropolitanum pluribus locis Patriarcham Constantinopolitanum agnoscunt: interim à Senatoria dignitate exclusi. Econtrario omnes Catholici in Polonia Episcopi, regni sunt Senatores. Trinitarii quidem quantum ad pertinaciam, ceteris omnibus hæreticis sunt similes: quoad articulos vero doctrinæ valde sunt varij & pugnantes. (a) Sanctam tamen Sedem non tanto odio prosequuntur. Demetrius Munyadius, homo non vulgari doctrinæ præditus (qua vtinam recte usus esset!) vnus ex præcipuis fuit Trinitariorum aresignans. Hic Claudiopoli ad populum declamans, multis execrabilibus contra SS. Trinitatem effusis blasphemijs, apoplexia correptus, in ipso vestigio animam exhalauit. Sed non cura ipso hæresis, quæ in successores multo nequiores transfusa est. Prodicunt tum tabulæ quædam & picturæ, quibus boni illi homines operis, quod Deus scilicet, per ipsos effecerit, magnitudinem adumbrare voluerunt. Picta in Tabula videretur S. Petri, quæ Romæ est, Ecclesia: quam Lutherus & affectu altè eleuatis

brachiis & intentis ictibus demoliri aggrediuntur, sed defectum, tantum contractis & deiectis regulis perfringunt: Calvinus vero & Zuinglius parietes perfungunt: at Seruetus ipsa fundamenta, extremam Papam ruinam moliens, amoto scilicet lapide illo angulari, IESU CHRISTO, quem nec Lutherus nec Calvinus loco mouere ausi sunt. Ecce quomodo Hæresis quibusdam velut gradibus ad summum peruenerit malitiæ & impietatis fastigium, postquam aditus semel ipsi fuit patefactus. Anno vero 1566. (b) Lutherani & Calvinistæ, existimationis suæ facturam indigne ferentes, vt è quibus multi quotidie ad Arrianismum transibant, à Trinitariis etiam subinde ad disputationem prouocati, tandem conditionem acceperunt. Sic ergo permittente rege Sigismundo Augusto, Petricouiz, vbi regni comitia erant habita colloquium de religione institutum fuit, præsentem regni Marschallo. E Calvinianis colloquutores fuerunt Andreas Radonianus, Sanicius, Syluius, & Procius; scriba Nicolaus Plusius, Ex aduersariis vero Georgius Paulus dux hæresis Trichearum (vt eum Possuinus, appellat) Lutomirus, Paclesius, Homanus; scriba Ioannes Casanouius, is qui Calvinum scriptis editis antea oppugnarat.

II. Cardinalis Hosius, vir non minus vitæ sanctitate quam doctrina conspicuus, accepta huius Colloquii fama, in quo non ignorabat sanctissimum Iesu Christi nomen fœdis modis laceratum & pedibus proculcatum ita; nulla senectutis & affectæ valetudinis habita ratione. è longo etiam nondum recreatus itinere (paulo enim ante Tridento redierat, ubi Legati officio erat functus.) quam celerrime ad regem profectus, modis omnibus institutum iam Colloquium impedire annixus est. Sed quum nec precibus nec ullis demonstrationibus regem, cui Trinitarij iam olim libellos suos exhibuerant, à proposito suo diuertere posset, non sine dolore & indignatione ex aula & comitiis discessit, in via multis cum suspirijs sæpe exclamans: O Deus, in qua me tempora reseruaisti! An ferendum est, ut impij illi homines impuris suis vocibus aerem patria nostra corrumpant? Exsurge Deus: quia hostes tui elevati sunt contra te. Porro ad Colloquium magno apparatu institutum venerunt non pauci proceres, è maiore & minore Polonia evocati, sed tantum qui vel Calvinistarum vel Tricheitarum sectæ adharerebant. Catholicorum enim nemo adfuit. Iustio quæstio erat de præside, quis & an unus

esse deberet. Placebat alteris vt alternis diebus vnus ex vtraque parte præficeret. Tandem vero, quum in illo convenire non posset, duo electi sunt, vnus vnus, alter alterius partis. Quum vero ad rem ipsam accederent, Regni Marscallus, qui Calvinista erat, ad pacem ceteros omnes exhortatus, inquit: Constitutam iam propositionem qua de agendum est, agite in Dei vnus & sancta Trinitatis nomine exordimini. Ubi protinus quidam aduersariorum tuorum intrens, respondit: Nos vero hic non dicimus, Amen. Neque enim novimus Deum ipsum Trinitatem, neque ullum ab eo auxilium speramus. Tum alij, Nulla iam alia, inquit, propositione nobis opus est, quum se hac obulerit. Sic ergo de SS. Trinitate disputari cœptum est, ac potissimum verum Dei filius ab æterno sit Deus, & Patri consubstantialis dici sane vix potest, quot quantæque Trinitariorum blasphemiarum paucis illis diebus quibus disputatum est, audire fuerint, & quidè omnes, vt videri volebant, Dei Verbo innoxæ, cui ad causæ suæ patrocinium allegato, mordicus illi inherebant. Nec vero ex hac arce Calvinistæ eos deicere poterant nisi Catholicorum armis. Quum enim Trinitarij ad sui defensionem fere tertium quoque verbo dictum aliquod Scripturæ adferrent, interpretatione, quam ipsi commentati fuerant, adiecta; Calvinistæ sane ictus hos declinandi nullam aliam rationem inuenire poterant, quam opposito traditionum & vniuersalis Ecclesiæ, & SS. Patrum tam Græcorum quam Latinorum consensus scuto, qui consensus velut anima est & vita S. Scriptura. Magni vero illius & Oecumenici Concilij Niceni auctoritatem producentibus Calvinistis, noui illi Arriani responderunt, Concilium illud errasse, in eoque fidem illam & doctrinam à Constantino Imperatore tum primum per vim fuisse introductam & constitutam: contra vero Conciliabulum Arrianorum Sirmii habitum comprobant, & Constantino laudatissimo Imperatori & primogenito quasi Ecclesiæ filio, maledictum illum & ab vniuersali Ecclesiâ condemnatum Constantium Arrianorum fautorem opposuerunt. Multis diebus in verborum illorum, In principio erat Verbum, interpretatione consumptis, quum finis actioni imponendus esset, Calvinistæ, ac si Catholica & Romanæ Ecclesiæ essent alumni, alta voce vulgatum illum Sacrosanctum hymnum cecinerunt: Deo Patri sit gloria, Etusque soli Filio, cum Spiritu Paraclito, in sæculorum

b Anatomia Eccl. Cathol pag. 112.

enlorum secula. Trinitatij vero quum hæc verba
ferre non possent, quasi furibundi sese proripue-
runt, negantes se velle dicere: Amen: quod tan-
tam iniuriam Deo factam (sic enim aiebant) mini-
me tolerandum esse arbitrarentur.

Hic exitus fuit remere instituti, & infeliciter
finiti Colloquii: qualis etiam multorum alio-
rum fuit: vt illius quod Transyluania Principis
iussu An. 1567. Varadini inter novos Euangelicos
& Tritheitas; nec non Sendomiræ Anno 1568. (d)
Albæ Iulix A. 1570. (e) Cracouix, A. 1513. (f) Lubli-
ni & alijs tam Polonix quam Transyluaniae lo-
eis, viuentibus adhuc Ioanne Principe à Blandrata
feducto, habitum fuit: cui succedens Stephanus
Batorius Princeps Catholicæ religionis ob-
seruantissimus (qui ob insignem virtutis existima-
tionem ad Polonix regnum postea vocatus
fuit) Arianorum effrenam audaciam repressit,
impio illo & nefario homine Francisco Dauide in
carcerem incluso, qui non minus Arianus, quam
Blandrata fuerat, Christum adorandum esse negabat,
vt qui Deus non esset; alias cum Papistis, vtiam reli-
gionis sanctos nobis esse invocandos. In carcere quum
in insaniam incidisset, turba demonum apparen-
te, exclamauit: Ecce qui me comitem irineris exspe-
ctant. Monitus vt Iesum Christum invocaret, ne-
quissimus homo, quouis ludæo magis impius,
cum sese inuocaturum negauit, qui se ipsum à cruce non
potuerit liberare. Sic os illud impurum tandem in-
felicem animam exhalauit. Similis exitus Blad-
rata fuit, vt supra ostendimus. Porro quamuis
ip[s]is etiam sectarijs Calvinistis & Lutheranis No-
uorum illorum Arianorum & id genus hominum
hæresis detestanda videretur, numquam tamen
fere defuerunt magnæ auctoritatis & potentix vi-
ri, qui patrocinium eorum susceperunt, inter quos
fuit Palatinus Vlnensis, in quam urbem tamquam
ad fœdissimam cloacam, omnis generis hæreses
confluxerunt. Quis vero omnia colloquia & dis-
putationes ab anno vsque M. D. LXXVIII. (g) ad
hæc vsque tempora inter homines illos nulle eru-
cibus & supplicijs dignos habitas enumeret? quas
Gaspar VVilkonuski Medicus, postquam à Samo-
sateniano Catholicus factus est, in vno libro
collectas, Vilnæ edidit: vt Volanus, Rescius, & a-
lij testantur. Inter alia ait, P. Scargam Regis Con-
fessionem litteras vidisse à supradicto Palatino ad filium
scriptas, in quibus fateatur, postquam à Catholico a dese-
serit Ecclesiam, inquieto animo semper se vixisse, nec quod

in tanta aduersantium sibi mutuo opinionum & secta-
rum multitudine credendum libet statueret, aut in quo ne-
que feceret, certi quidquam inuenisse. Patris exemplo
sapientior factus filius, ne hæreleon in profundum
bathrum abriperetur fluctibus, Catholicæ clauo
Ecclesiæ gubernandum se permisit. Nihil vero
hereseos progressum æque impediuit ac Lutherana-
rum & Calvinistarum dissensiones, quarum calami-
tas, inquit Hiltoria Cœnæ Augultanæ, causa fuit
quod plurimi qui Euangelio ante nomen dederant, ad
Papismum redierunt à quo discesserant, aut ad sacra-
mentarios transferunt, aut quod perus est complures ex
eis nouas illas & pestilentes hæreses amplexi sunt; pauci
vero in vera (Lutherana scilicet, vt ille) religione con-
stantes manserunt.

III. Circa id tempus Deus, vt miseris illis Tri-
nitarijs oculos aperiret, insigne miraculum Cra-
couix patravit. Quum enim religiosus quidam è
S. Dominici ordine, P. Seuerinus nomine, dæmo-
niacum exorcisaret, & futorem quendam Trini-
tarium turbæ, quæ frequens accurrebat, vidisset
immistum, ad eum conuersus, Qui tibi, aiebat, ho-
mo pessime & infidelis, inter fideles est negocij? Veni,
inquit, ille, vt mysterium hoc viderem: nec abnuo, vt om-
nes diaboli quos tu ex illo eiecisti, in meum corpus immi-
gent. Tum religiosus, Fias tibi sicut optasti, vix do-
mum redierat infelix ille Arianus, quum ecce à
diabolo arripitur, ac per integrum mensem horri-
bilem in modum vexatur & torquetur, mille inter-
rim blâphemas contra SS. Trinitatem effundens.
Tandem miserimus in S. Catharinæ vigilia de
fenestra se præcipitavit, anima et qui corpus ip[s]us
in se derat, reddita. Tam tristi casu mariti relicta
vxor, confestim Catholicæ Ecclesiæ se reconcilia-
uit. Hæc vero ita se habere, in Polonia lippis &
tonforibus notum est.

Quia vero Noui Euangelij in Polonia præco-
nes Nouas quotidie enasci turbas, & in tantas dis-
fectionibus Ecclesiam suam fluctuare videbant, de
vno penes quem in ceteros omnes esset inspectio,
eligendo consultare cœperunt, quod aliter disci-
plina Ecclesiastica retineri non posset. Videri ergo
sibi necessarium, vt inter eos ministros qui in Po-
lonia sunt, vni alicui, qui prudens, sapiens, pius,
doctus & Spiritu sancto plenus esset, super ceteros
Apostolica tradoretur potestas, vt reliquos in
Euange-
c Anatomia Eccles. Cathol. pag. 113. d.
bid. e. ibid. pag. 114. & ibid. pag. 114. & 115.

Euangelica continere obedientia, & in delinquentes gladio spirituali tanto facilius animaduertere posset. *Ecce tibi Polonorum etiam hæreticorum Papam optantium vota! Ecce primatum, cuius odio turba illa in religione cepta fuerant, ab ipsis etiam aduersariis desideratum! qui tamen, repudiato mox isto Consilio, inter Nomadas illos & velut Hamarobios locum habere non potuit.*

IV. Porto è Trinitariorum secta nostro ævo præcipui fuerunt *Breslaskius* Castellani Sendomiriensis Seeretaryus, & *Andreas Duditiuus*, vterque astutus & in hæresi sua propaganda impiger: quibus postea *Iacobus Palaologus* malam operam nauauit. Ex his duo posteriores, ob eruditionem non mediocrem digni mihi videntur, quorum hic breuiter contexam historiam: vt omnes intelligant, quam superba ac proinde periculosa res sit illa sciëntia, qua inflatus animus vniuersalis Ecclesiæ iudicia, qua inflatus animus vniuersalis Ecclesiæ iudicio cedere detrahit. Ac licet de his ab alijs quoque multa sint prodita; non tamen ingrati rem lectori facturum me puto, si veluti spicas ab alijs relictas colligam, id est, ab alijs omnia breuiter enarrem.

Fuit igitur *Andreas Duditiuus* Hungarus natione, Quinq̄uecclesiarum, (quod oppidum est Pannoniæ) Episcopus, ob doctrinam ac multarum rerum usum Imperatori Maximiliano, dum vixit, percharus: pro quo multas de grauissimis rebus legationes magna cum laude obiuit. Tandem quum in Legatione ad Sigisnuadum Augustum Poloniae regem nobilem puellam Sophiam Gonisellam nomine vidisset: formæ captus pulchritudine, sic repente eius amore exarsit, vt dum ea potiretur, omnia susque deque habere, adeoque religionem potius deserere decreuerit, quum aliter eius potiundæ spes nulla esset. Non agnoscebat hic ordinariam acritam fere omnium hæreseonportantem Duditium tamen & verecundiam aliquamdiu in officio continuit, & vana spes, breui fore, vt proculcatis Ecclesiæ legibus, matrimonij vsus etiam Ecclesiasticis permittatur, cœlibatu ad Eremitæ, Monachos & alios quibus tam durum perpetuæ castitatis placeret votum, ablegato. Quam ad rem se non exiguum momentum allaturum sperabat, vt qui doctrina non vulgari, cum multarum linguarum peritia, & admirabili imprimis eloquentia esset instructus. Qua de re quum in Consilio Tridentino nonnullorum Patrum animos tentasset, adeoque etiam publice verba facere ausus esset: à cunctis exhibitus, & cum magna pudoris iactura do-

num reuersus, contra leges Ecclesiæ Sophiam prædictam in matrimonium duxit, non minus postea infelix maritus, quam Colonienfis ille Archiepiscopus, cum Canonissa aut Moniali sua Agnete sequenti libro à nobis in scenam producendus. Ex hac Sophia natus ei fuit filius, miseris senis crux & flagellum. Sophia mortua, idem alteram vxorem duxit, è Borrethiorum familia; ac primo in Poloniam, deinde in Silesiam, vbi omnium gentium dii in honore erant, commigravit, in magna paupertate & miseria vitam traducens, nec vllam certam religionem, in tanta confusione professus, sed pariter omnes, etiam illam cui initio nomen dederat, Calvinisticam scilicet, irridens. In Epistola quadam ad Bezam, qui Poëmata sua ipsi dedicarat, ingenuè fatetur, *Romanam Ecclesiam non ita Nouam Euangelicam, in tot factiones ac sectas distractam, & plausibili in super venerabilis antiquitatis & perpetui consensu fundamento esse subnixam. Quod si Patrum in doctrina consensus sit ipsa Veritas, eam procul dubio stare à Papisarum partibus. Ortus enim inter doctos in Papatu de quacumque re disputationibus, statim vel Conciliorum decretis, vel Pontificum auctoritate controuersas omnes fuisse compositas.* Sic ergo hærebat, sic fluctuabat Duditiuus, vt nulla ei placeret religio, adeo vt pro Sacris Biblijs, Platonis libris vteretur: libenter, credo, in hoc Iulianum apostaram imitaturus, qui in templis suis versus Homeri decantari, & Platonis libros prælegi iussit, vt Sozomenus & Nicephorus testantur. *Satis esse, aiebat Duditiuus, vt Christianus in Deum credat, bene & honeste vivat, Natura legem obseruet, amet virtutem, & fugiat vitia: nec vlla alia opus esse ad salutem suam cuique precurandam religione.* Natrauit mihi Polonus quidam, multostram in Polonia quam Hungaria proceres hominis huius manu quam diligentissime scriptas Epistolas adhuc penes se habere, ac sedulo asseruare. Tandem quum Vratislauriæ domicilium fixisset, sine vlla morbi suspicione, mortis suæ horam prædixit. Ab Amico enim ad prandium inuitatus, quamuis sanus & valens videretur, excussit se, inquiens: *Tempus iam esse vt alio proficiscar, & vltimum Natura debitum persoluam.* Deinde in lectulum se componens multa, sed Philosopho quàm Theologo vel etiam Christiano magis digna, cum summa adstantium admiratione disserere cepit. Nobilem Polonum multa de hoc homine narrabantem audiui, quæ moriturus ille dixerit, quæ fecerit; sic vt quæ ille delirauit, etiam maxime sanis cuiusvis sermonibus potiora viderentur: donec

andem animam placidissime reddidit, tanta alacritate & constantia, ac si cœlos apertos sibi videret. Hoc tamen minus mirum, quum non raro infamis vita, qualis Duditij fuit, honesto exitu soleat terminari, vt videre est in Orthone Imperatore illo gentili qui Imperium male cœptum, & multo peius gestum, morte fortissime obita, honesto quodammodo sine clausit. Idem tamen Polonus non negabat, Duditium atheum fuisse, ac nullam religionem habuisse: bis miserum: quod Episcopatu exutus, & honorem atque existimationem in hac vita, & in altera æternam vitam perdidit, qui quam diu Catholica adhasit Ecclesie, plenam gloriam & honoris vitam duxit. Sed iam itidem quæ & vita & mors fuerit Iacobi Palæologi videamus, eius qui infinitas ferme istis in regionibus animas ad exitum pertraxit.

V. Hic ex antiqua illa & Imperatoria apud Græcos Palæologorum stirpe ortus, epatriæ naufragio agrè eluctatus, Romam venit, & eodem quo Pius (V. Papa postea) die ad religiosam Dominicanorum familiam fuit adscriptus: à quo tamen moribus longe discrepabat. Vt enim ille insignem humilitatem ac bonitatem in omnibus præ se ferebat; ita hic nihil nisi arrogans & superbum spirabat sic vt ex sermonibus eius & disputationibus facile colligi posset, eum in præcipuis Christianæ religionis fundamentis vacillare. Quare Inquisitioni traditus, non multo post Paulli IV. Papæ excessum Romana plebe in mortui memoriam læuiente, effracto carcere, ex Italia, parum tutum locum hæreticis istum esse animaduertens, in Germaniam profugit, & cum Lutheranis consuetudinem contraxit: quorum vt & Zuaglianorum doctrinam & mores quum minus approbaret, in Poloniã concessit, vbi facile suæ farinæ homines reperit, eos nimirum qui Christum Iesum ad optium tantum Dei filium esse dicunt, commodum ergo locum & occasionem nactus, iã dudum conceptum animo virus euomere cœpit, & breui in quam plurimos transfudit: interim ne solitarius viueret, honesto loco natã ad se puellam comitem assumpsit, in Merauiam paulo post eum eadem profectus, vt tanto liberius sibi viuere liceret, quod ea in regione ad suæ quisque conscientie normam fidem ac vitam suã confoimaret. Bt̄i vero non ignorabat, Pium V. qui Paulo in Pontificatu successerat suis mandasse vt omnes ipsius comprehendendi rationes inirent, tametsumã eius regionis libertate, & populi, à quo profancto habebatur, fauore frerus insidias omnes elusit. Tandem defuncto Pio, quum velut de-

functus omni periculo, securius iã ageret, in Gregorij XIII. Pontificis manus incidit: qui quum audisset quantas passim noxas hic homo daret, effecit vt Maximiliani II. iussu, dum cum alijs pranderet euocatus, & in currum coniectus, prius Viennam, atque inde Romam perductus fuerit, quã populus ad eum liberandum coire potuit, Id quod Maximilianus I. quoque, Luthero telam rebellionis suæ exorsis, facere nec frustra hominis ad malum tam obstinati pœnitentiam expectando tempus consumere debuisset.

Palæologus Romam perducto, & carceri incluso, postquam dies aliquot in eo solus exegisset, Pontifex duobus doctissimis viris eius examinandi negotium dedit, nimirum P. Magio, (cui qui nõ ita pridem Societatis suæ restitutionem apud Henricum IV. regem mira sedulitate procurauit,) & P. Bellarmino, ad summam proximam Cardinalatus dignitatem postea euecto. Et hi quidem dies aliquot cum Palæologo disputando consumpserunt, qui magna animi obstinatione Atrianismum suum defendens, illud unice urgebat, ut Filij cum Patre consubstantialitas è Sacra scriptura sibi demonstraretur, eandem interim illis ipsis quibus Atrius olim, Sacræ scripturæ locis impugnans. Quum ergo nec consiliorum auctoritate, nec Patrum, scripturæ interpretum, consensu pertinaciã huius hominis frangi posset, illud assidue more omnium hæreticorum, occinentis, *Nihil sibi cum Patribus esse negocij. Fuisse illos homines: nullo alio iudice quam Sacra scriptura opus esse:* in carcerem missus fuit: unde postea eductus, & pro Turcico vestitu quem è Moravia secum asportauerat, alba tunica pictis flammis rutalantibus conspersa indutus, in æde Minervæ reus peractus, inde gravissimis compedibus, manibus & pedibus & collo inditus, in profundam Nonnanæ turris fossam est detrusus; paulo post vero ab iisdem Patribus, & Stephano Tulcio iterum monitus, quum multo pertinaciorum quam umquam antea sese ostēdisset, ad Joannis Lateranensis ædem deductus, & consuetis ceremonijs sacro ordine exemptus, ac brachio sæculari traditus, ab eoque igni fuit adiudicatus. Quum ad locum supplicij venisset, lignorum struem tantum sibi quam magis quibusdam & veneficis præparatam contemplantus, atque hos iam palis alligari cernens, ita exhorruit, ut ex eius vultu facile mortis metus coniectaretur. Ibi F. Bartholomæo P. Magij coadjutore, qui ipsam in Germania viderat,

Bbb

& in

& in carcere visitatæ, etiã atque etiam obsecran-
te, ut in se descenderet, & ne corpus tantum suum,
verum etiam animam perditum iter, respondit
Palæologus: *Atqui iam non licet revocare gradum;*
innuens scilicet, viso iam rogo omnibusque ad sup-
plicium paratis, nimis seram reorum esse pœnitentiam.
Quibus celeriter ad Pontificem, mensuram
assidentem delatis, optimus Pontifex in carcerem
eum reduci iussit, in quo fidei suæ professionem
manu signavit; deinde in pegma sive theatrum pro-
ductus, errores suos publice ecuravit. Jesum Chri-
stum verum Dei filium esse confessus. Non tamen
statim vinculis solutus, sed honestæ custodiæ in-
clusus fuit Palæologus, quoad sinceri animi fidem
faceret; Corycæis appositis qui verba ipsius scrip-
ta, & mores quotidie diligenter obseruarent.
Quum vero postea in pristinam hæresin esset re-
lapsus, Pontifex ea de re certior factus, P. Tulcio
mandavit, ut assistente vno ex Inquisitoribus sine
ulla disputatione, Fidei ab eo exprimeret Con-
fessionem. Ingressus ad eum P. Tulcius, *Responde,*
inquit, *Palæologe, quid credas de hu qua sibi Pontifici*
Dei in terris Vicarij iussu proposurus sum, simplici
nec est ut tuam eloquentiam etiam Græca quam La-
тина lingua peritiam hic ostentes. Quamvis ergo ille
in singulis multa adhiberet verborum diverticu-
la, tamen simpliciter tandem respondere coactus,
hæreseos reus peractus, & eodem, quo lapsones
reguli in urbem venerant, die extremo supplicio
affectus & combustus est.

VI. Porro ex omnibus scētis quibus scæter Po-
lonia, post Trinitarios, præcipuas partes obtinent
Lutherani, in magna præsertim Polonia, Pomerania,
Litvonia ac Prussia, & imprimis Dantisci, El-
bingæ, Conigsbergæ: quibus tamen omnibus lo-
cis non desunt magno numero Catholici, ut &
Collegia seu Gymnasia erudiendæ iuventuti di-
cata. Cardinalis quidem Baccorius ijs in locis de-
gens, subditos tuos in Catholica religione, quoad
vixit, sedulo retinuit. Interim *Caluinista*, infelici
Lutheranorum hostes, Dantisci præsertim, Cracou-
iæ, Posnaniz, & Vilnæ, tanta fecunditate suc-
crescunt, ut mox prævalituri videantur. *Anabap-*
tistarum vero magna est circa Dantiscum, ut & in
suburbij, necnon in Silesiæ finibus, itemque in
Palatinatu Sira diensi, & circa Cracouiam multi-
tudo: Lublini vero ijdem publico religionis suæ
exercitio gaudent. Existant enim omnibus multi
quotidie à Societatis Iesu Patribus ad Catholi-
cæ Ecclesiæ reducantur. Henrici III. regis tē-

pote mira erat in Poloniæ regno Caluinistarum
paucitas; nec vllum eis concessum erat religionis
exercitium, nisi in ædibus Procerum quorundam
privatis: quibus tamen postea quamplurimi (ut
natura hominum novitatis est avida) sese adiun-
xerunt. Magnus quoque ibi est *Calixtinorum* nu-
merus, Joannis Hussij progenies: qui in armis suis,
vexillis & vestibus Calicem præferunt. Echi qui-
dem Cardinalem Hosium, tanti viri fama & existi-
matione moti, è Tridentino Concilio redeuntem
interpellarunt, ut in Eucharistiæ communione u-
sus utriusque speciei sibi concederetur: id si fieret,
in reliquis lubenter sese Catholicæ Ecclesiæ legi-
bus obtemperaturos. Cæterum Cardinalis multis
rationibus demonstravit, *has artes esse diaboli, hoc*
*modo aditum sibi aperire conantis, ut semel admis-
sus, tã-
to facilius postea omnia repagula quibus hæcenus Roma-
na Ecclesia unitas munita mansit, perfringat. Ecclesia us-
sæque esse, in ijs qua curis divini non sunt, mutare ali-
quid aut dispensare, non vero nationi alicui particulari*
licere quidquam his de rebus suo arbitrari statuere: a-
lioqui Dei regnum multiceps fore monstrum. Joveniun-
tur etiam ibidem *Adamita*, *Fraticelli*, & aliæ obscu-
ræ & infames scētæ; verum æque omnium odio &
contempnæ exagitatæ. De impijs vero *Judeis* quid
commemorem quorum & incredibilis in toto re-
gno fuit numerus, & maximæ divitiæ, ab eo tem-
pore quo Casimirus rex Judææ cuiusdam, Hestris
nomine, amore fascipatus, univærse illi genti
liberum toto regno commorandi domicilium &
negotandi facultatem indulxit. Indigna sane res
est, illis Dei homicidis & crucifixoribus inter
Christianos plus favoris præstari quam inter ipsos
Musulmannos sive Turcas, quibus illi tam inuisi
sunt, ut nullum Judæum in scētam suam admittant
priusquam Christianorum more baptizatus; & à
peccatis lotus sit & purgatus. Quin etiam si Tur-
ca aliquis insigne cui velit facere convicium, sic
eum compellat, *Brochisoni*, id est, Abi Judæe. Non
colloquio, non salutatione eos dignantur. Et sicut
illi apud nos circulis flavi coloris, sic apud
Turcas eiusdem coloris pileis discernuntur. Hu-
ius vero introductæ consuetudinis sequens occa-
sio memoratur. Bassa quidam Pera Constanti-
nopolim trajiciens, quam forte fortuna Judæum
obvium habuisset, vestitu nihil à reliquis dif-
ferentem, humiliter ab eo salutatus, vicissim
inclinato capite, ut Turcarum mos est, ho-
minem resalutavit. Quum vero postea com-
perisset Judæum illum fuisse, supra modum indig-

natus quadrantum eius generis homini honorem exhibuisset, statim ministris suis aliquot ablegauit, qui miserum illum fistuario depecterent; deinde à Sultano idem Basia Edictum impetrauit, quo iubetur, vt omnes Iudæi posthac flauï coloris pileum ferrent: id quod hætenus diligenter fuit obseruatum. Sunt etiam sub Poloniæ regum imperio quædam *Turcarum & Tartarorum* Horde, vt vocare solent, ad Boristhenis ripam habitantes, & Mahumetanam legem obseruantes. Omnibus his alia pax est: & per magistrarum licet cuique quamcumque velit viam insistere, siue eam quæ ad paradysum, siue eam quæ ad infernum ducit. Ex his quæ hætenus dicta sunt, Lector amplissimi & potentissimi Poloniæ regni, post Lutheranam exortam hæresin miserabilem in modum distrahi ac deformari, statim facile poterit cognoscere. Meo quidem iudicio, id florentissimo quondam regno plurimum detrimenti attulit, quod Nobilitas filios tam litterarum & linguarum discendiarum, quam peritiæ in rebus bellicis comparandæ causa, ad exterarum, adeoque hæresin etiam infectas regiones mittere non veretur: immo nulla eis religio est filios suos regijs Oratoribus, qui Constantinopoli agunt, comites adiungere, vnde facile cogitari potest quam boni Christiani domum reuertantur. Mortuo ad A. 1571. Nonis Julij Sigismundo Augusto, ex lagellonica stirpe Rege vltimo, tam Poloniæ quam Lithuanix Palatini & Castellani, quorum alij Lutheri, alij Zuinglij, alij Blandratæ, alij Serueci alij Caluini, alij denique aliorum opiniones sectabantur, *comitia indixerunt, vs in ijs non tantum permotum tolerantia, verum etiam publica lege conscientijs liberas & pax cuiusque religioni concederetur.* Ac quamuis reliqui proceres, Ecclesiastici imprimis his conatibus acriter sese opponerent; illi nihilominus peruicerunt, vt publico Edicto frænum conscientijs ac omnis generis religionibus fuerit permissum: quod postea etiam Henricus II. quum regno inauguraretur, iuramento confirmauit, his verbis: *Inter dissidentes de religione pacem manu tenebimus; vt & sequentes Reges: quod quidem Edictum tot tamque diuersas sectas & hæreses in regnum inuexit, vt eius perurgandi vix vlla spes sit. Vix in regnum venerat Henricus, quum statim Aciani, Trithemiti, Samosateniani, & alij eius farina homines supplicem illi libellum obtulerunt, quo sibi tam-*

quam veris Christianis, & quorum doctrina primitiua Ecclesiæ examusim congrueret, vt iactabant, religionis suæ exercitium permitti flagrabant. Quod quidem rex & promisit, & quam petebant conscientie libertatem concessit. Non facile quisquam dixerit quantæ inde tubæ & confusiones enaræ, & quam deformia & portentosa hæreson monstra sint exorta: quum sibi vel quisque deum fingeret, vel primi qui occurrerat fanatici & ad gustum loquentis doctoris opinioniones amplecteretur. O infelicem quiduis credendi licentiam! E contra ð exoptatissimam illam libertatem, quæ homo in ijs quæ ad Fidem pertinent, se suamque voluntatem & intellectum in seruitutem tradit, & eius subijcit legibus, quæ infallibili Dei promisso, errare non potest. Quin etiam ipsi Noui Euangelici Lutherani & Caluinitæ, Anno M. D. LXXXIII. regi supplicarunt, vt *diabolicam illam legem* (sic enim merito eam appellabant, quæ absurdissimis & maxime impijs quas humanum comminisci potest ingenium, opinionibus libertatem & impunitatem præstabat) abolere vellet. Idem vt in Lithuania faceret. Violanus Stephanum Regem Henrici successorem libello quodam obsecrat, vbi rem ait in eo statum esse, vt nisi quamprimum remedium afferatur, tot in Lithuania religiones quor oppida & pagi futuri sint Edictis certe illis de religionis libertate publicatis, statim Biblia, vt à Budozo, *Ebionitarum in Lithuania* parente, versa fuerant, typis impressa & divulgata sunt: quo nec Marcion, nec Lutherus, nec vllus fere vquam hæresiarcha audacior fuit atque impudentior, vt qui Euangeliorum peruerterit ordinem, quamplurima Scripturæ loca mutilârit, trunçarit, addiderit, demserit quidquid visum fuit: sic vt viginti sex loca ad hæresin suam, nempe Iesum Christum ab æterno Deum non esse, probandam accommodarit. Zeronichius Anabaptistarum doctor in suis Dialogis hominis huius errores, falsitates & blasphemias ad longum enumerat: quos equidem non sine horrore legi. O misera Polonia! (cum Re- scio exclamare lubet) quæ tam feram bestiam alere sustinuiti.